

LAIKRAKSTS • AGLONAS • LĪVĀNU • PREIĻU • RIEBIŅU • VĀRKAVAS • NOVADAM

• PIEKTDIENA, 2009. GADA 17. JŪLIJS

• Nr. 53 (7940)

• Cena mazumtirdzniecībā Ls 0,40

TELEVĪJAS PROGRAMMA

21. — 26. jūlijs

Dieva dārzs Karaļa kalnā paplašinās

● Pirmās koktēlnieka Ērika Delpēra veidotās skulptūras Aglonā Karaļa kalnā tika atklātas 2006. gada 16. septembrī. Turpmākajos gados tām piepulcējās citas. Sogad Dieva dārzu papildinājusi jauna skulptūru grupa — Ādama, Ievas un viņu 12 bērnu tēli, kopā veidojot Ēdenes dārza ainu. «Sieviete un vīrietis ģimenē veido vienu veselumu. Par skaisto nākotni atbildīgi ir abi,» tā lasām Karaļa kalna iepriekšēju izveidotajā interneta mājas lapā www.agkk.lv ievietotajā «Gaišo Domu Dienasgrāmatā 2009». Tajā varam gūt atziņas katrai no nodzivotajām un vēl atnākošajām gada dienām. Foto: A.Šņepsts

► Turpinājums 4. lappusē.

Izglītības un zinātnes ministre ar komandu stāsta par izglītības tikla optimizāciju

16. jūlijā Preiļus apmeklēja izglītības un zinātnes ministre Tatjana Koķe, lai jaunajiem pašvaldību vadītājiem un novadu skolu direktoriem stāsti par izglītības iestāžu tikla optimizācijas iespējām un risinājumiem. Viņai līdzi bija komanda — ministrijas profesionālās un vispārējās izglītības departamenta direktora vietniece Ineta Juhneviča, finanšu departamenta direktore Inga Štāle, struktūrfondu departamenta direktore Ennata Kivriņa un ministrijas parlamentārais sekretārs Rolands Broks.

Rajona padomes zālē brīvu vietu nebija. Un tas ir pašsaprotami, jo līdzīnējā neskaidrība un no plašsaziņas līdzekļiem iegūtā informācija par gaidāmajām pedagoģu atlaišanām bijusi pārāk mokoša. Ministre savas vizites mērķi definēja šī — visi kopā meklēsim nākotnes redzējumu. Esmu pret to, ka Latvijā kā galvenās pamatvajadzības tiek definēta aizsardzība un drošība, cilvēku

pamatvajadzības ir veselība un izglītība. Valsts drošību dod un tās nākotni garantē izglītītis cilvēks, uzsvēra ministre. Viņa arī informēja, ka ministrijā izveidotas divas darba grupas, kas brauc uz pašvaldībām un skaidro notiekošo izglītības jomā. Pašas ministres vadīta darba grupa jau apmeklējusi Cēsis, Smilteni, Gulbeni, šonedēļ pabūts Rēzeknē un Krāslavā, tagad arī Preiļos.

Tērēt tik naudas, cik tās ir — tāda pašlaik ir galvenā nostādne pēc budžeta grozījumiem, kas stājušies spēkā 1. jūlijā, uzsvēra ministre. Tas nepārprotami nozīmē skolu tikla optimizāciju, uz kurus nepieciešamību Pasaules Banka Latvijas valdības uzmanību vērsa jau 2006. gadā. Diemžēl vairāku gadu garumā lietas labā nekas netika izdarīts, tāpēc tagad tā sauktā optimizācija un algu apgriešana līdz minimālā atalgojuma apmēram ir tikai mirkļa izeja, pēc kuras no pedagoģiem grūti gaidīt radošu un pilnvērtīgu darbu. Skaidrs, ka krizes laikā tik daudz pedagoģu likmju, cik valsti ir bijis līdz šim, *pavilk* nebūs iespējams, tāpēc pašvaldību vadītājiem,

skolu direktoriem un arī pedagoģiem nepieciešama skaidrība, kāpēc atalgojums būs tik mazs un kāpēc jāslēdz vai jāapvieno skolas.

Pēc Izglītības un zinātnes ministrijas speciālistu sagatavotajām tabulām par izmaksu efektivitāti, nākas secināt, ka bijušais Preiļu rajons šajā tabulā atrodas lejasdaļā, kur efektivitāte ir vismazākā. Ja Lietuvā uz vienu pedagogu ir 11 skolēni, Igaunijā — 13, tad Latvijā vidēji tikai seši, bet Preiļu rajonā aizvadītajā mācību gadā bijušas skolas, kur šie skaitī ir tikai četri audzēknji uz vienu pedagogu. Vairāk kā skaidrs, kā tā bijusi neefektīva saimniekošana un dzīvošana pāri saviem līdzekļiem.

T.Koķe pastāstīja par vairākiem ierobežojumiem, kas atceļti, lai mazinātu birokrātisko slodzi. Piemēram, atceļti vispārējo izglītības iestāžu amatā vienību saraksti. Pašvaldību vadītāji un skolu direktori var lemt, piemēram, par to, cik direktora vietnieku likmes nepieciešamas, cik būs logopēdu vai psihologu.

► Turpinājums 2. lappusē.

ZIŅAS

Saeima apstiprina pilnvaras 12 deputātiem

Saeima ceturtdien, 16. jūlijā, ārkārtas sesijā apstiprināja divpadsmit 9. Saeimas deputātu mandātus. Izmaiņas Saeimas sastāvā izdarītas saistībā ar vairāku paramenta deputātu ievēlešanu pašvaldībās un Eiropas Parlamentā, informē Saeimas preses dienests.

Rīgas domē ievēlētos Nilu Ušakovu (SC), Sergeju Dolgopolovu (SC) un Aināru Šleseru (LPP/LC) Saeimā aizstās attiecīgi Igors Pimenovs (SC), Mihails Zemļinskis (SC) un Inta Feldmane (LPP/LC). Gunta Blumberga (ZZS) vieta, kurš ievēlēts Ventspils domē, strādās Vilnis Edvīns Bresis (ZZS), Aizkraukles novada dome ievēlēta Leona Liduma (TP) vietā — Ērika Zommere (TP), bet Skaidrite Pilāte (ZZS) aizstās Krāslavas novada dome ievēlēto Gunāru Upenieku (ZZS).

Savukārt Eiropas Parlamentā ievēlētos Saeimas deputātus Ivaru Godmani (LPP/LC), Sandru Kalnieti (PS), Arturu Krišjāni Kariņu (JL) un Aleksandru Mirski (SC) Saeimā aizstās attiecīgi Dzintars Jaundzeikars (LPP/LC), Igors Aleksandrovs (JL), Liene Liepiņa (JL) un Aleksejs Holostovs (SC).

Vilnis Edvīns Bresis (ZZS) un Igors Aleksandrovs (JL) Saeimā strādāja jau līdz šim, taču vieniem deputātu mandāts bija piesķirts uz laiku, kamēr deputāti, kas ievēlēti no Zaļo un Zemnieku savienības saraksta un partijas *Jaunais laiks* saraksta, pilda ministra pienākumus. Tagad abiem deputātiem apstiprināts pastāvīgais mandāts.

Savukārt deputātu mandāts uz laiku, kamēr viņu koleģi pilda ministra pienākumus, apstiprināts Guntīm Jānim Eniņam (ZZS) un Albertam Krūmiņam (JL).

Par piena ražošanas un ciltsdarba uzraudzības sektora inspektoru darbu

Kā informējām iepriekš, Pārtikas un veterinārais dienests (PVD) no šī gada 1. jūlija pārņemis sekojošas Ciltsdarba valsts inspekcijas funkcijas: piena kvotu sistēmas — piena ražotāju un piena pircēju kontroli normativajos aktos par piena kvotām noteiktajā kārtībā; šķirnes dzīvnieku audzētāju organizāciju, komersantu, sertificēto personu kontroli un to personu kontroli, kurām ir aplieciņa pārraudzības un mākslīgas apsēkošanas darba veikšanai vienā ganāmpulkā ciltsdarbu regulejošajos normativajos aktos noteiktajā kārtībā.

PVD Dienvidlatgales pārvaldes vadītāja vieniece Diāna Pastare informē, ka no 1. augusta Piena ražošanas un ciltsdarba uzraudzības sektora inspektori pienems apmeklētajus PVD teritorijā pārvaldē katra mēneša pirmās un trešās nedēļas ceturtdienās no pulksten 9.00 līdz 13.00. Dienvidlatgales reģionā atbildīgā inspektore ir Ilga Bernāne, tālrinis 25962912, e-pasts: ilga.bername@pvd.gov.lv.

PVD aizliedz izplatīt piesārnotas Lietuvas izcelsmes mencu aknas

Pārtikas un veterinārais dienests (PVD) ir aizliedzis turpināt izplatīt un uzdevis atsaukt no tirdzniecības Lietuvas uzņēmumā UAB «Baltijos Delikatesai» ražotu mencu aknu partiju, jo laboratoriski konstatēts, ka mencu aknās četras reizes pārsniegts maksimāli pieļaujamais toksisko vielu — dioksīnu un dioksīniem līdzīgo polihlorbifenili daudzums. Produkta izplatītājs ir SIA «ANMI», produkta partijas nr. LT29Z1(229), derīguma terminš — 13.08.2011. PVD rīcībā esošā informācija liecīna, ka Latvijā ir ievestas 288 konservu kārbas. Šobrid uzņēmums no tirdzniecības ir atsaucis 33 no tām. Zinātnieki uzskata, ka dioksīniem un dioksīniem līdzīgajiem polihlorbifeniliem, ja tie tiek uzņemti ilgākā laika periodā, kaut arī nelielos daudzumos, ir kancerogēna iedarbība.

NACIONĀLĀS ZIŅAS

PVN palielināšanas gadījumā Kirsons slēgs savus uzņēmumus Latvijā

Pievienotās vērtības nodokļa (PVN) likmes palielināšanas gadījumā SIA «Lido» ipašnieks Gunārs Kirsons plāno pātraukt savu uzņēmumu darbību Latvijā, līdz ar to darbu zaudēs vairāk nekā 1500 cilvēku. Kā akcentēja Kirsons, nav normāli, ja valsts šādi izturas pret uzņēmējiem, kas ir arī darba devēji un nodokļu maksātāji. Kā ziņots, valdībā tiks izvērtēta iespēja jau šogad PVN likmi palielināt līdz 23% un likvidēt ar ledzīvotāju ienākumu nodokļu neapliekamo minimumu, liecina valdības e-portfeli pieejamais protokollēmuma projekts par šā gada valsts budžeta grozījumiem. Kā teikts protokollēmuma projektā, Finanšu ministrija piedāvā paaugstināt pievienotās vērtības nodokļu likmi par diviem procentu punktiem jau no šā gada 1. jūlija, tādējādi cerot budžetā papildus iegūt 32,5 miljonus latu. Finanšu ministrs Einars Repše žurnālistiem iepriekš sacīja, ka viņš pats neatbalsta PVN likmes palielināšanu. FM rosnātās paredzēts kā priekšlikums, par kuru vēl jādiskutē. Politikā uzsvēra, ka viņa galvenais uzdevums ir samazināt budžeta deficitu par 500 miljoniem latu. Tāpat tiek piedāvāts samazināt ledzīvotāju ienākumu nodokļu neapliekamo minimumu no 45 latiem līdz 0, šādi cerot budžetā papildus iegūt 35,8 miljonus latu.

Benzīna cenas

bez nodokļiem Latvijā — astotās augstākās ES

Atskaitot nodokļus, 95. markas benzīns Latvijā mazumtirdzniecībā jūlija sākumā maksāja vidēji 48,56 eiro centus (34,13 santīmus), kas ir astotās augstākais rādītājs Eiropas Savienības (ES) valstīs, liecina Eiropas Komisijas (EK) jaunākie dati par degvielas cenām ES. Savukārt vislētākais benzīns bija Zviedrijā — 39,85 eiro centi (28,01 santīms) un Lielbritānijā — 41,65 eiro centi (29,27 santīms) par litru. Ari Igaunijā un Lietuvā benzīns bez nodokļiem bija lētāks nekā Latvijā — attiecīgi 41,76 eiro centi (29,35 santīmi) un 44,63 eiro centi (31,37 santīmi) par litru. Dīzeldegvielas cena bez nodokļiem Latvijā jūlija sākumā bija 45,28 eiro centi (31,82 santīms) par litru un bija 15. augstākā ES. Vidējā dīzeldegvielas cena bez nodokļiem ES bija 45,46 eiro centi (31,95 santīms) par litru. Kopā ar visiem nodokļiem benzīna mazumtirdzniecības cena Latvijā ir septītā zemākā, bet dīzeldegvielas cena — devītā zemākā ES. Pēc EK datiem, 6. jūlijā 95. markas benzīns Latvijā mazumtirdzniecībā maksāja vidēji 105,47 eiro centus (74,12 santīmus), bet dīzeldegviela — 95,42 eiro centus (67,06 santīmus) par litru.

Valdībai līdz rudenim jāsagatavo jauns stratēģiskās attīstības plāns

Saeimas Publisko izdevumu un revizijas komisija ceļturdien, 16. jūlijā, pēc Ministru prezidenta un citu atbildīgo amatpersonu uzsklausīšanas uzdeva Ministru kabinetam līdz 4. septembrim iesniegt komisijai Latvijas stratēģiskās attīstības plānu 2009.-2013. gadam, kurā būtu ietverta ekonomiskās situācijas analīze, prioritātes un mērķi, kā arī sasniedzamie rezultāti un to sasniegšanai 2009. un 2010. gadā veicamie pasākumi, jo šobrīd spēkā esošie stratēģijas dokumenti ir sagatavoti laikā, kad bija pavismā citā ekonomiskā situācijā, turklāt neviens no plāniem nav aktualizēts, informē Saeimas preses dienests. Deputāti noskaidoja, ka periodā no 2008. gada decembra līdz 2009. gada jūlijam valstī ir izstrādāti aptuveni 20 dažādi plāni, taču, kā norādīja Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas parlamentārais sekretārs Māris Krastīšs, nav viena stratēģiskā redzējuma.

Sagatavoja T.Eiste

Dievs notēma aplaimot nabagu: nostēpa viņa ēzeli, pēc tam palīdzēja viņam to atrast.

Armēnu paruna

Izglītības un zinātnes ministre ar komandu stāsta par izglītības tīkla optimizāciju

● Rajona padomes zālē brīvu vietu nebija. Uz tikšanos ar izglītības un zinātnes ministri Tatjanu Koķi un vairākiem departamentu vadītājiem bija ieradušies visu novadu vadītāji, izpilddirektori un izglītības iestāžu direktori. Pēc dzirdētā viņiem situācija varbūt arī kļuva mazliet skaidrāka, taču ap sirdi vieglāk nepalika. Foto: L.Kirillova

Sākums 1. lappuse.

Varbūt šie speciālisti nav vajadzīgi katrā skolā, bet novadā var izveidot vienu šādu atbalsta grupu, kas strādās visās novada skolās. Tāpat likvidēti minimālo un maksimālo klašu komplektu ierobežojumi. Atvieglota arī izglītības programmu licencešana un skolu akreditācijas kārtība. Samazināti akreditācijas izdevumi pašvaldībām, un pats process tiks palēnināts. Atbilstoši grozījumiem likumā «Par pašvaldībām» pašvaldībām tagad brīv lemt par kopīgu iestāžu, vienotas uzraudzības padomes veidošanu. Tas savukārt ļaus pašvaldībām veiksmīgāk plānot skolu tiklu lielākā teritorijā.

Ministrija secinājusi, ka bijušais Preiļu rajons ir pārbaigts ar skolām, kur izglītojamo skaits ir mazs, pie tam ar tendenci turpmāk strauji samazināties audzēknu skaitam. Skaitļi liecina, ka 2008./2009. mācību gada rajona skolās bija 689,53 skolotāju likmes, 118,23 pārējās pedagogu likmes, 28 direktoru likmes un 41,5 direktoru vietnieku likmes (kopā — 877,26 likmes). 2009./2010. mācību gada situācijai jābūt savādākai — 493,6 skolotāju likmes, 46,27 vadības un atbildīgo pedagogu likmes (kopā 539,87 likmes), un tam visam pieejamais finansējums laika periodam no 1. septembra līdz 31. decembrim — 704 374 lati.

Skaidri noteikts arī tas, kādām jābūt

apmācīmo un pedagogu proporcijām, kas Latvijā jāsasniedz tuvākajos gados. Novados šajā mācību gadā jābūt attoniem skolēniem uz vienu pedagogu, republikas pilsētās — 10,2, kas vidēji valstī būs 9. Pie tam skolotājiem šādā gadījumā minimālā algas likme noteikta 250 lati mēnesi. 2010./2011. mācību gadā šiem skaitļiem jābūt attiecīgi novadu skolās — 9, pilsētu skolās — 11, bet vidēji valstī 10 skolēni uz pedagogu, bet vēl pēc gada — 10, 12 un 11 audzēknī uz pedagogu. Tāpat skolotājiem paredzēta arī pāreja uz 40 stundu darba nedēļu.

Pašvaldību vadītāji un skolu direktori tika iepazīstināti arī ar skaitļiem, kas spilgti raksturo situāciju un kārtējo reizi apliecina — valstī lauku cilvēki un, vēl jo vairāk, izglītoti bērni nav vajadzīgi. Tā Aglonas novadā pedagogu algām šogad atvēlēti 58 767 lati, paredzetas 41,18 pedagogu likmes un 3,86 administrācijas likmes. Līvānu novadā — 250 253 lati, 175,37 pedagogu un 16,44 administrācijas likmes. Preiļu novadā — 257 847 lati, 180,69 un 16,94 likmes. Riebiņu novadā — attiecīgi 95 578 lati un 66,98 un 6,28 likmes, bet nelielajā Vārkavas novadā attiecīgi 41 929 lati, 29,38 un 2,75 likmes. Kā pēc tikšanās ar ministrijas darbiniekiem «Novadniekam» teica Vārkavas novada domes priekšsēdētāja Antra Vilcāne, sēdēt Rīgā un baksīt ar pirkstu kartē, ka Vārkavas novadā skolu par daudz, ir

vienkārši. Bet ko darīt pašvaldībai? Var jau vest bērnus katrai dienai uz skolu, taču otrs šķiras celī ir tādā stāvoklī, ka jaunais autobuss gada laikā pa bedrēm nobraukts tā, ka jūk laukā...

Tatjana Koķe mierināja skolotājus, ka risinājums zemajām algām tiks meklēts struktūrfondos. No Eiropas Sociālā fonda līdzekļiem 20 miljoni latu tiks atvēlti aptuveni 10 000 pedagogu mērķstipendijām, lai algas samazinājums nebūtu tik sāpīgs. Mērķstipendijas varēsot saņemt gan tie skolotāji, kuri parādījuši augstu darba kvalitāti, gan tie, kuri nonākuši jaunos darba apstāklos izglītības sistēmas strukturālo pārmaiņu rezultātā un gatavi pārkvalificēties, kā arī tie, kuriem ir nepietiekama sloze (zem deviņām kontaktstundām nedēļā). Tāpat atbalsts paredzēts pedagogu zināšanu un prasmju pilnveidošanai.

Šīs ir tikai ievirzes daudzajām problemām, par kurām tikšanās laikā runāja izglītības ministre. Viņai nācās atbildēt uz pašvaldību vadītāju un skolu direktoru jautājumiem. Uz sāpīgākajiem atbildes sniedza arī citi ministrijas pārstavji. Par to turpmākajos «Novadnieka» numuros. Līdz mācību gāda sākumam palicis vairāk kā mēnešis, bet neskaidrību pārāk daudz.

L.Kirillova

NOVADNIEKS

Redaktore Tamāra Elste

Pasūtījuma indekss 3033.

Reģistrācijas apliecība nr. 000701018.

Izdevējs — SIA «Novadnieks. Redakcija».

Redakcijas adrese: Brīvības ielā 14, Preiļi, LV-5301.

Elektroniskais pāsts: novadnieks@axel.lv

Tāl. 65307056, mob. tel. 29410288 (redaktore),

65307057 (reklāmas un sludinājumu pieņemšana),

65307058, 65307059 (žurnālistiem). Fakss 65307057.

Par sludinājumu saturu atbild to iesniedzējs.

Laikraksts publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Pārpublicējot atsauce uz «Novadnieku» obligāta.

Laikraksts iespiests SIA «Latgales drukā» Rēzeknē.

Mājas lapa internetā: www.novadnieks.lv

Laikraksts iznāk astoņas reizes mēnesī (otrdien, piektdiens).

Biomīmikrija jeb Daba pasaka priekšā

3,8 miljardu gadu laikā, kopš pastāv planēta Zeme, ik mirkli kaut kas notiek. Visapkārt rāpo, lido, elpo, dzīvo, aug, attīstās, nepārtraukti mainās un pielāgojas. Zinātnieki jau sen sapratuši, ka viens, ko viņi spēj izdomāt, jau sen eksistē — dabā. Tieši tāpēc arvien vairāk uzmanības tiek veltīts dabā pastāvošo mehānismu izpētei un apzinātai to izmantošanai cilvēku problēmu risināšanai.

Šo zinātni sauc par biomīmikriju — nozari, kas pēta dabas realizētos procesus un struktūras un imitē tās, lai rastu ilgtspējīgus risinājumus problemām. Biomīmikrija nepodarbojas ar jau gatavu biomehānismu izmantošanu, kā tas notiek, piemēram, bioloģiskajās ūdens attīrišanas iekārtas, kur tiek izmantotas baktērijas, bet gan tiecas radit principiāli jaunus mehānismus, iedvesmojoties no dabas. Piemēram, pēc insektu acs uzbūves mehānisma parauga tiek radīts pārkājuma materiāls, ko var izmantot saules bateriju paneliem, kas ļauj maksimāli absorbēt saules enerģiju, vai arī datoru un mobilo tāruņu bezatspīduma ekrāniem. Lūk, daži jau realizēti vai vēl attīstības stadijā esoši biomīmikrijas projekti.

Pētāmais objekts dabā	Pielietojums cilvēka radītās sistēmās
Koferzivs, par spīti kastei lidzīgajai ķermenē formai, ir teicams aerodinamikas paraugs. Tā spēj pārvietoties sešu sava ķermenē garumu attālumā sekundes laikā.	Autoražotājs «Mercedes Benz» izstrādājis konceptauto dizainu, kas ļautu samazināt degvielas patēriņu.
Austrālijas tuksnesī dzīvojošā ķirzaka <i>Moloch Horridus</i> pat no mitrām smilžām spēj uzsūkt ūdeni ar jebkuru ķermenē daļu un novadīt to līdz mutei.	Zinātnieki attīsta materiālus un sistēmas ūdens savākšanai, lai ūdens ieguve būtu iespējama arī sausos reģionos.
Tauriņu, putnu un vabolu spārnu krāsainais zaigojums rodas nevis no krāsu pigmenta, bet no to virskārtas nanostruktūras spējas atstarot dažāda garuma gaismas vilnus.	Šādu zaigojošu materiālu pieejamība ievērojami samazinātu krāsu pigmentu izmantošanas nepieciešamību tekstilindustrijā, kosmētikā un halogrammu ražošanā, tādējādi samazinot toksisko vielu izmantošanas apjomus.
Kuprainā vala spuras izaugumi palīdz tam generēt spēku asos pagriezienos.	Zinātnieki izstrādā lidmašīnas spārnu dizainu, kas nodrošinātu labāku vadāmību. Ideja kopēta arī vēja turbinu spārnoši, lai ġenerētu vairāk elektrības pie zemāka ātruma, radot mazāku troksni.
Āfrikas termīti savos mājokļos izmanto sistēmas mitruma, temperatūras un gaisa apmaiņas regulēšanai, lai nodrošinātu ideālus apstākļus savai barībai.	Arhitekti kopē termītu mājokļos izmantošanas idejas, lai radītu ēkas, kurās nav nepieciešama apkure un gaisa kondicionēšana un maksimāli tiek izmantoti dabiskais apgaismojums. Pirmā šāda ēka jau uzcelta Zimbabves galvaspilsētā Harare.
Oda dzelonis ir viegli robots, kas padara tā dūrienu upurim nesāpigu, radot minimālu nervu stimulāciju.	Medicīnā tiek ieviestas injekciju adatas, kas izgatavotas pēc oda dzelona parauga. Dūriena sāpes pacientiem ir mazākas.
Tukāna milzīgais knābis ir pietiekami izturīgs, lai sašķeltu riekstus, un vienlaikus tāk vieglis, lai netraucētu putna lidojumam. Ežu un dzelončuku datatu struktūra ir ļoti vienkārša, tomēr tās ir apbrīnojami elastīgas un asas vienlaikus. Zirnekļa tīkla pavedieni ir piecas reizes izturīgāki un daudz elastīgāki par visaugstākās kvalitātes tēraudu.	Zinātnieki strādā pie jaunu supermateriālu izstrādes, kas aizstātu šobrīd izmantojamos materiālus, kuru ražošanā tiek izmantoti neatjaunojamie resursi.
<i>Melanophila</i> vaboles spēj sajust ugunsgrēku simtiem kilometru attālumā.	Šo spēju pēta arī ASV Gaisa spēki, lai izmantotu lidmašīnās.
Siseņu koncentrācija vienā kvadrātkilometrā var sasniegt 80 miljonus kukaiņu, tomēr tie nekad nesaskrienas cits ar citu.	Nūkāslas universitāte sadarbībā ar autokompāniju «Volvo» izstrādā sadursmes novēršanas sistēmu automašīnām.
Gliemeži savus gliemežvākus audzē no jūras ūdeni esošajiem kalcija joniem, piesaistot tos ar specifisku proteīnu palīdzību, un pārtrauc šo kristalizācijas procesu ar citā veida proteīniem.	Izstrādāts videi draudzīgs kalka nogulšņu veidošanās novēršanas produkts, kuru izmanto ūdens apgādes caurulēs.
Ekosistēmas dabā veiksmīgi uztur vides auglību un vairo dzīvības iespējas tajā.	Viens no jaunākajiem virzieniem lauksaimniecībā ir tā sauktā auglības audzēšana, kas nevis noplicina augsnī, bet uztur un vairo tās augligumu.
Mikrobu molekulas spēj no dažādām vielām izdalīt sev nepieciešamos metālus.	Kompanija «MR3», atdarinot šo molekulu darbību, iegūst tāras metālu rūdas no bīstamiem atkritumiem, noteķūdeniem, piesārņotām ūdenstilpēm un citiem kompleksiem metālu avotiem.

Izmantotas «Vides Vēstis»

Kad mežā piemeties vadātājs

Ogu un sēnu laiks pilnā sparā, tāpēc cilvēku, kuri dodas pēc dabas veltēm, kļūst aizvien vairāk. Ja sēnošanas vai ogošanas vieta ir sveša, nav nekāds brīnums, ka gadās apmaldīties.

Sajā sakarā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta speciālisti sagatavojuši vairākus ieteikumus, kas būtu jāņem vērā ikviename, arī tiem, kuri domā, ka spēj labi orientēties mežā.

✓ Pirms došanās uz mežu paziņojiet par savu nodomu tuviniekiem, cik iespējams precīzāk norādot vietu, uz kuru plānojat dobes. Tāpat informējiet par laiku, cikos plānojat atgriezties.

✓ Ejot uz mežu sēnot, netēlojet partizānu. Sēnu vai ogu lasiša-

nai nav jāgērbjas aizsargkrāsas apgērbā. Tieši otrādi — spilgta jaka vai cepure, ja nomaldīsieties, palīdzēs glābējiem jūs ātrāk pamānīt.

✓ Parūpējieties, lai līdzīgi būtu personu apliecinotā dokumenta vai lapiņa ar uzrakstītu vārdu un dzīvesvietas adresi.

✓ Pilnībā uzladejiet sava mobilā telefona bateriju.

✓ Neaizmirstiet par veselību un paņemiet pirmās palīdzības piederumus. Gadjumā, ja ik dienas jālieto kāds medikaments, pārliecīnieties, vai tas ir līdzīgi.

✓ Panemiet līdzīgi pudeli ar ūdeni un tāfelīti šokolādes, kas palīdzēs atgūt nepieciešamo energiju.

✓ Der arī kompass kabatā.

✓ Ierodoties mežā, vērīgi lūkieties apkārt. Dzelzceļš, ceļi vai zīmīgi koki var būt labi orientierī

apmaldišanās gadījumā.

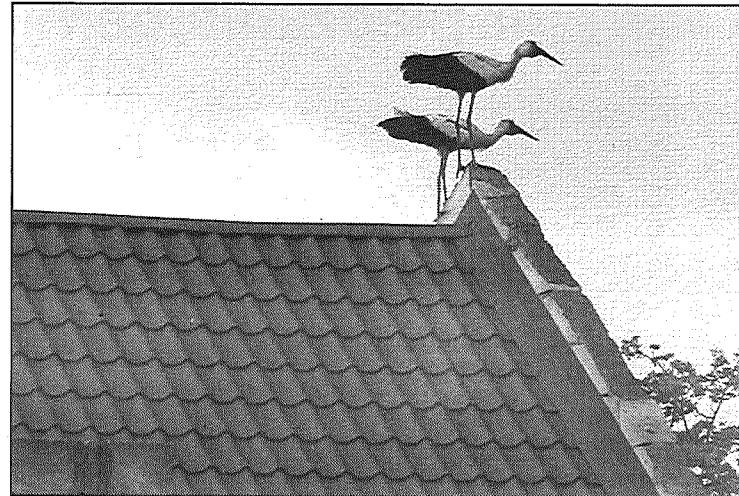
✓ Centieties nezaudēt laika izjūtu, lai negadās tā, ka mežā aizkavētiesies līdz tumšai, kad atrast izēju svešā vietā būs neiespējami.

✓ Ja ir skaidrs, ka esat apmalīdījies, nekrītiet panikā. Panika kļūs par jaunāko ienaidnieku, jo stresa dēļ nespējet objektīvi novērtēt situāciju. Apsedieties, atpūtieties, centieties orientēties apvidū, tikai pēc tam uzsāciet atpakaļceļu.

✓ Centieties saklausīt, vai tuvumā neatrodas šoseja, liels ceļš. Ja maldoties pamāriet kādas mājas, nekautrējieties pajautāt par reizo virzenu.

✓ Ja nekas nelidz, centieties izsaukt glābējus, zvanot uz tālrūnu numuru 112, un nosaukt konkrētus orientierus, pēc kuriem būs vieglāk jūs atrast.

Drīz dosies ceļā

Vēl mēnesis, un stārķi būs devušies ceļā uz dienvidu zemēm. Parasti ap 15. augustu ar atālu apaugušajās plāvās vai staigājam pakal labības novākšanas tehnikai, manāmi desmitiem un simtiem putnu vienkopus. Pirms ceļa vajag kārtīgi ieturēties.

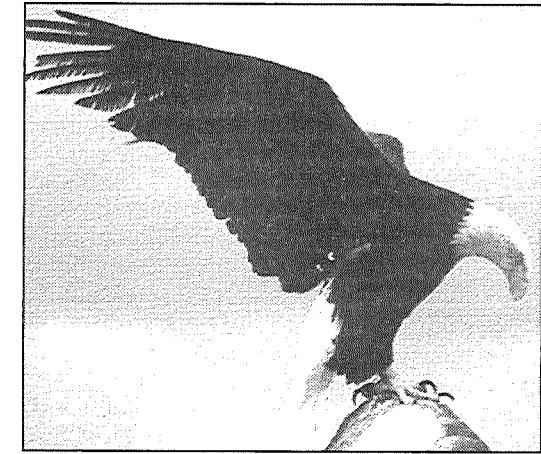
Pagaidām šī gada jaunuļi vēl tikai ievingrina spārnus. Iemācījusies lidot, tie apgūst planēšanu, meklē gaisa plūsmas, cēsas turēties preti vēja brāzmām. Arī attēlā redzamie stārķi bērni ilgi lidinājās virs Preiliem, lai zot slaidus lokus, kamēr iemanījās nosēsties uz ēkas jumta. Tas tā, visādam gadījumam, ja drīzajā un tālajā ceļā atpūtai gadīsies kāda maza pilsētiņa.

Latvijā novērots melnais grifs

Šī gada 2. jūnijā Latvijā desmito reizi novērots melnais grifs *Aegypius monachus*. Putnu novērojīs un nofotografējis dabas draugs Kalvis Lapsiņš autoceļa Valmiera — Mazsalaca malā pie Valmieras rajona Bauniem.

Lielākā melnā grifa populācija Eiropā ir Spānijā.

Šī suga sastopama arī citur Dienvidēiropā — Francijā, Balkānos, Krimā, Kaukāzā. Ārpus Eiropas melnais grifs mit Turcijā, Aizkaukāzā un uz austrumiem Centrālāzijā līdz pat Ķinas austrumdalai. Pēdējo reizi melnais grifs Latvijā novērots pirms vairākiem gadiem — 2004. un 2005. gada vasarā, kad viens šīs sugas putns Tukuma rajona Lāceniekos uzturejās vairākus mēnešus.

Atlīdzību un kompensācijas turpmāk nemaksās

Turpmāk atlīdzību par mezsaimniecīskās darbības ierobežojumiem un kompensācijas par aizsargājamo nemedījamo sugu dzīvnieku nodarītajiem postījumiem neizmaksās.

Saeima ierosina grozījumus likumā «Par zemes ipašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimniecīskās darbības ierobežojumiem ipaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumos», kas paredz turpmākos divus gados atlīdzību par mezsaimniecīskās darbības ierobežojumiem neizmaksāt, jo trūkst finanšu resursu kompensācijas izmaksai.

Tas pats iemesls ir ierosinātām izmaiņām Sugū un biotopu aizsardzības likumā, kas zemes ipašniekiem un pastāvīgajiem lietotājiem ir tiesības saņemt no Latvijas Vides aizsardzības fonda līdzekļiem kompensāciju par ipaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītīem būtiskiem postījumiem.

Tā kā Latvijas Vides aizsardzības fondā nav līdzekļu šādu kompensāciju izmaksai un, ne-mot vērā Latvijas ekonomisko situāciju, nav paredzams, ka līdzekļi būs pieejami arī nākamajos gados, plānots attiecīgo likuma normu izslēgt. Vides ministrija skaidro, ka šādas kompensācijas par ipaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem postījumiem netiek maksātas arī citās Eiropas Savienības valstīs.

Lappusi sagatavoja L. Kirillova

